

Leden van de Staten-Generaal,

Willen wij daadkrachtig het economisch herstel vorm kunnen geven, dan is stabiel bestuur gewenst. Intensief wordt sinds de Tweede Kamer-verkiezingen van 9 juni gewerkt aan de totstandkoming van een nieuw kabinet. Lopende de kabinetsformatie past het huidige kabinet terughoudendheid bij het doen van beleidsvoorstellen voor het komende jaar.

Lange tijd en wereldwijd zullen de gevolgen van de financieel-economische crisis voelbaar blijven. Een ingrijpend pakket van ombuigingen is nu noodzakelijk om de positie van ons land ook op de lange termijn te verbeteren. Maatregelen voor de jaren na 2011 zullen vanzelfsprekend door een nieuw kabinet voorbereid moeten worden.

Voorwaarde voor een duurzame ontwikkeling en welvaart is een stabiel begrotingsbeleid. Aanvullende voorstellen om het jaarlijkse tekort op de begroting terug te dringen, zijn onvermijdelijk. Noodzakelijke middelen om de economie te stimuleren heeft de regering reeds ingezet. Niet langer kan dit beleid ongewijzigd worden gecontinueerd.

Als gevolg van de dalende belastinginkomsten en de stimuleringsmaatregelen is het overheidstekort fors opgelopen. Staatsschuld en tekort stijgen tot een hoogte die op den duur niet houdbaar is.

Structurele financiële maatregelen zullen nú genomen moeten worden. Om de hoge overheidstekorten terug te dringen komt de regering met voorstellen die de financiële positie van de Rijksbegroting op termijn zullen verbeteren. Voldaan wordt tevens aan de voorwaarden van het Europees Stabiliteits- en Groeipact, waaraan ons land gebonden is. De keuzes van de regering zijn daarbij vooral ingegeven door de wens en de noodzaak het uitgavenniveau te verlagen.

Hoewel in Nederland de werkloosheid minder hoog is opgelopen dan in de landen om ons heen, blijft de regering zich inzetten om deze terug te dringen. In deze moeilijke tijden is het belangrijk houvast te bieden aan alle inwoners van ons land, met een beleid dat gericht is op behoud van werkgelegenheid en versterking van de economie.

Op termijn zal de arbeidsmarkt als gevolg van de vergrijzing gekenmerkt worden door een dalend arbeidsaanbod. Het blijft noodzakelijk maatregelen te treffen die de arbeidsparticipatie vergroten, de inzetbaarheid van werknemers verbeteren en de arbeidsmobiliteit bevorderen.

Nederland is voor zijn welvaart voor een groot deel afhankelijk van de levering van goederen en diensten aan het buitenland. Voor de komende jaren moet rekening worden gehouden met een sterk toenemende concurrentie op de exportmarkten. Vanwege ons relatief hoge loonkostenniveau zal ons land zich moeten blijven inspannen om de concurrentie te weerstaan door innovatieve producten en diensten van hoge kwaliteit te leveren. Een verantwoorde loonontwikkeling is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Een sterke en stabiele financiële sector is voor onze samenleving en ons internationaal opererende bedrijfsleven van bijzonder belang. Het is daarom essentieel dat het maatschappelijk vertrouwen in de sector wordt hersteld.

Internationaal zijn al stappen gezet ter verscherping van het toezicht. Zo worden voorstellen voorbereid voor betere samenwerking tussen toezichthouders en versterking van de reservepositie van instellingen. De Nederlandse financiële sector heeft zélf verantwoordelijkheid getoond door het opstellen van de Code Banken. Wettelijke verankering hiervan vormt een basis om met behulp van strengere kapitaaleisen en dwingende beloningsprincipes de vertrouwensrelatie met de samenleving te herstellen. Voor het beheer van financiële instellingen die door de Staat zijn overgenomen, wordt een aparte structuur opgezet.

Het Nederlandse pensioenstelsel is robuust in vergelijking met de stelsels van andere landen. Maar maatregelen zijn noodzakelijk omdat de stijgende levensverwachting de pensioenuitkeringen onder druk zet. Om volgende generaties na een werkzaam leven te verzekeren van een goed pensioen, ligt een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd in de rede. Werkgevers en werknemers hebben reeds laten blijken gezamenlijk hieraan mee te willen werken.

Daarnaast heeft de economische crisis ernstige gevolgen voor de waarde van ons pensioenvermogen. De regering hecht eraan dat de bestaande regelgeving wordt nageleefd, teneinde het vertrouwen op lange termijn te herstellen.

Voor de samenleving zijn niet louter financieel-economische ontwikkelingen doorslaggevend. Maatschappelijke ontwikkelingen hebben evenzeer hun doorwerking in de kwaliteit van onze maatschappij. Sociale samenhang werd in de Nederlandse samenleving vaak als vanzelfsprekend beschouwd. De afgelopen jaren zijn wij ons er echter van bewust geworden dat dit niet zo is. In het verleden waren reeds voortdurend inspanningen nodig om tegenstellingen en verschillen van opvatting in de samenleving beheersbaar te houden. Deze noodzaak is in onze tijd niet minder geworden. Het bieden van tegenwicht is niet alleen een taak voor de regering, maar ook voor burgers en de vele maatschappelijke organisaties die ons land telt. Een harmonieuze samenleving is gebouwd op respect, verdraagzaamheid en wellevendheid. Dat vergt geven en nemen, tolerantie maar ook aanpassing. Dit is de verantwoordelijkheid van ons allen.

Onze stijgende levensverwachting is een groot goed. Tegelijkertijd stelt zij de samenleving voor nieuwe uitdagingen. Zo zijn een adequaat onderwijssysteem, een hoogwaardige gezondheidszorg, een leefbare woonomgeving en een veilige samenleving voorzieningen die de nodige financiële inspanningen vergen. Hierbij staan kwaliteit en toegankelijkheid centraal.

Kwaliteitsverbetering in het onderwijs is steeds een prioriteit van het regeringsbeleid geweest. Op die weg zullen nog veel stappen gezet moeten worden. Hierbij is, naast het verwerven van kennis, ook de aansluiting bij het bedrijfsleven en de arbeidsmarkt van belang. In zijn afsluitend rapport heeft het Innovatieplatform voorstellen gedaan om Nederland op de lijst van kenniseconomieën te laten opklimmen van plaats tien tot in de top vijf. Bij de ambitie om ons land tot een echt kennisland te maken, horen goed onderwijs en onderzoek. In de vandaag ingediende begroting ontziet de regering het onderwijs. Daarnaast spreekt zij het bedrijfsleven aan op een hogere bijdrage voor ontwikkeling en onderzoek.

De gezondheidszorg is in ons land van goede kwaliteit. De toegankelijkheid hiervan is voor alle Nederlanders zeer ruim. Daar staat wél tegenover dat, mede door de groeiende vraag naar zorg, de kosten in de afgelopen jaren sterk zijn toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door steeds grotere technologische verbeteringen en de stijgende levensverwachting. Maatregelen om de kosten in de hand te houden zullen worden genomen, teneinde de doelmatigheid in de ziekenhuiszorg verder te vergroten.

Om de toegankelijkheid en het vertrouwen in de woningmarkt te herstellen dienen investeringen en doorstroming te worden bevorderd. De regering heeft maatregelen genomen om de woningbouw te stimuleren. Dit is nodig, want niet alleen de bevolking blijft groeien, maar ook het aantal huishoudens. Zeker in de Randstad is er nog steeds een grote behoefte aan goede en betaalbare huisvesting. Daarnaast blijft aandacht geboden voor de specifieke problemen van krimpgebieden.

De regering zal de mobiliteit verbeteren door een versnelde aanpak van knelpunten in de infrastructuur. Een gerichte werkwijze zal moeten garanderen dat Nederland goed is beveiligd tegen het water. Daarnaast moet er, ook in perioden van droogte, voldoende zoet water beschikbaar zijn.

Het veiligheidsbeleid is er al jaren op gericht om overlast en criminaliteit aan te pakken, maar ook om de kwaliteit van het leefklimaat in de wijken structureel te verbeteren. De wijkgerichte aanpak blijft een goed instrument om samen met gemeenten, burgers en woningcorporaties hieraan te werken. Het jeugdbeleid is gebaseerd op de ervaring dat preventie loont. Alle kinderen moeten gelijke kansen krijgen om zich te kunnen ontwikkelen. Schooluitval moet effectief worden bestreden. Het actief beveiligen en beschermen van de samenleving en de burger tegen intimidatie, discriminatie en geweld blijft een hoge prioriteit van de regering.

Nederland is de op één na grootste exporteur van land- en tuinbouwproducten. Het innovatieve en duurzame karakter van onze agrarische sector staat wereldwijd hoog aangeschreven. Ons land kan een belangrijke bijdrage leveren aan de mondiale voedselzekerheid door te blijven werken aan verbetering van de huidige technologieën. De overheid schept hierbij randvoorwaarden voor duurzame productiemethoden.

De financieel-economische crisis heeft nog eens duidelijk gemaakt hoe verweven Nederland is met de wereld om ons heen. Het wekt vertrouwen dat Europa in een moeilijke tijd slagvaardig kan opereren. Niet alleen op financieel-economisch terrein toont Europa zijn toegevoegde waarde. Ook op het gebied van duurzaamheid worden belangrijke stappen gezet. Zo wordt het komende jaar in Europa besloten over de aanscherping van emissienormen voor autoverkeer.

In contacten met onze partners en internationale organisaties hebben de bestrijding van armoede in de wereld, de duurzaamheid van onze planeet, versterking van mensenrechten en

internationale vrede en veiligheid een centrale plaats. De inzet van Nederland tijdens de afgelopen G20 en Europese topconferenties is mede in dat licht te bezien.

Stabiliteit, vrede en goed bestuur worden gediend met samenwerking binnen internationale organisaties zoals de Europese Unie, de NAVO en de Verenigde Naties. Een goed toegeruste veiligheids- en defensieorganisatie draagt daartoe bij. De eerste taak van onze krijgsmacht is de zorg voor de veiligheid van het eigen en het bondgenootschappelijk grondgebied.

Daarenboven heeft Nederland ook de opdracht aanvaard bij te dragen aan internationale vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties. Grote dank zijn wij verschuldigd aan de mannen en vrouwen die zich in de afgelopen acht jaren in Afghanistan hebben ingezet, in het bijzonder in de provincie Uruzgan, om de bevolking te helpen bij het bouwen aan een betere toekomst. Ook hen die thans nog de verantwoordelijkheid dragen voor de veilige terugkeer van de laatste eenheden en materieel, willen wij in onze dank betrekken.

Intens medeleven gaat uit naar degenen die gewond zijn geraakt bij het uitoefenen van hun taken. Diep respect zullen wij blijven voelen voor degenen die bij het vervullen van hun opdracht hun leven hebben gegeven. Zij – en hun nabestaanden – blijven in onze gedachten. Wij allen kunnen trots zijn op wat onder zeer moeilijke omstandigheden is verricht in Afghanistan.

Voorbereidingen zijn getroffen om de staatkundige vernieuwingen binnen het Koninkrijk hun beslag te laten krijgen. De Nederlandse Antillen zullen als land binnen het Koninkrijk ophouden te bestaan. Curaçao en Sint-Maarten krijgen elk de status van land. De eilandgebieden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba zullen als openbaar lichaam deel gaan uitmaken van het Nederlandse staatsbestel. Curaçao en Sint-Maarten kunnen blijven rekenen op steun van de regering op het terrein van rechtshandhaving en goed bestuur.

Leden van de Staten-Generaal,

In afwachting van het aantreden van een nieuw kabinet bereidt u zich voor op voorstellen die op veel beleidsterreinen bij u aanhangig worden gemaakt. Over de afhandeling daarvan zal in overleg met u moeten worden beslist. Vast staat dat veel aandacht en inspanning van u zal worden gevraagd bij de zwaarwegende beslissingen die nodig zijn om onze economische en sociale problemen het hoofd te bieden. U mag zich daarin gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met mij om kracht en Gods zegen voor u bidden.